

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

פינחס
גליון מא (קצ)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • בדוקלק, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושלוש לבריאה

ת ו כ נ ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

- ד ..... ב' תקופות בימות המשיח
- ד ..... אוה"ע לעי"ל
- ד ..... תכלית כוונת הבריאה
- ה ..... מציאות ישראל לעי"ל
- ה ..... בשיטת ר' יוחנן וריש לקיש
- ו ..... אוה"ע לעי"ל אם יקיימו כל המצוות
- ז ..... קריאת שמע לדור המדבר
- ז ..... בגדר הציווי לכוף ב"נ בז' מצות (גליון)
- ח ..... כח ההולדה באוה"ע
- ט ..... דד"ה "חנוך לנערי" הוא בדוגמת הקדמת המלקט
- י ..... שמע שאין מקבלין תשובה ממנו, וגעה בבכ"י

נ ג ל ה

- י ..... קריאה לתורה בשם
- יא ..... ז' מצוות דבן נח
- יג ..... לימוד התורה עם ילד
- יד ..... לימוד עם בן חמש למקרא (גליון)
- יד ..... לפני עור לב"נ
- טו ..... קיום ז' מצות מפני הכרע הדעת

ש י ח ו ת

- טז ..... הכנסת אורחים דשבת ויו"ט

ש ו נ ו ת

- יז ..... הרהר אחרי רבו

ה י ו ט י ו ם

- יח ..... מקורות ללוח היום יום

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקוי"ש פי בלק בסעי' א' שואל דאיך אפ"ל דלעיל יהי הרס וחורבן מ"כל בני שתי" שהוא השמדה וחורבן דכל האומות, בשעה שישנם הרבה נבואות מפורשות אודות אוה"ע לעיל, ונהרו אליו כל הגוים וגו' וכן "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו'" ועוד.

ויש להעיר במה שמבואר בכמה מקומות (לקוי"ש חט"ו ע' 417, קונטרס ענינה של תורת החסידות הערה 27, ובארוכה בשיחת קודש הנדפס בריש ספר חקרי זמנים (חי"ב), ועוד) דלשיטת הרמב"ם יהיו בימות המשיח ב' תקופות: א) תחילת ימות המשיח דאז נאמר ד"אין בין העוה"ז לימוהי"מ אלא שיעבוד מלכויות בלבד", ולא יתבטל שום דבר ממנהגו של עולם, ולא יהי' שום חידוש במעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג. ב) תקופה שני' שיבוא אח"כ, דאז יהי' תח"מ, ואז יתבטל מנהגו של עולם ויהי' חידוש במעשה בראשית, ותקופה זו לא הביא בספר היד, עי' כ"ז בארוכה.

ולפ"ז הר"י יש מקום לתרץ הסתירה הנ"ל דאיירי בב' תקופות, דבתקופה הא' שלא יהי' שום שינוי בדרך הטבע ישארו גם אוה"ע, משאי"כ בתקופה הב' שאז יהי' שינוי בדרך הטבע, אז לא ישארו כלל מאוה"ע.

אבל אפשר לומר דבהשיחה לא נחית לתירוץ זה כלל, כי פסוק זה דפי בלק שכתוב "וקרקר כל בני שתי" בא בהמשך ללעיל מינ"י שכתוב "וקם שבט מישראל", משמע מזה ברור דמיד בתחילה יהי' ההשמדה דאוה"ע, ואי"כ אין לתרץ כהנ"ל.

ב) בסעי' ד' מקשה ג"כ דאיך אפ"ל דלעיל יכרתו כל אוה"ע, הרי טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, ולא משמע מהנבואות שהוא בא מצד עונש, אלא דזה כולל ג"כ חסידי אוה"ע?

ויש להעיר מלשון המדרש (במדכ"ר) שם: "ועם אותם שאומרים שהם שני אלוהות בעולם אל תערב להם שסופם ליאבד מן העולם שנאמר והי' וגו' פי שנים בה יכרתו וגו'", וכן הוא בדב"ר פי"ב, לג: "והי' בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו ויגועו הפיות שאומרים שתי רשויות הן יכרתו כו"י", משמע מהמדרש לכאורה דזהו"ע של עונש, (ואולי יש לקשר זה אם ב"נ מצווין על השיתוף, ראה אנציקלופדי' תל' כרך ו' ע' ש"נ), אבל המדרש מפרש דזהו "פי שנים", משאי"כ בגמ' סנהדרין משמע דפי שנים היינו של חס ויפת, ולא נחית להא דב' אלוהות, ול"ע אי פליגי.

ג) לכאורה אפשר להקשות ג"כ הקושיא עפ"י מ"ש המכ"י

בס' בית אלקים (שער היסודות פי"ב) כשמאריך בראיות לביאת משיח וז"ל: ולזה נאמר כי הראי' הלקוחה מן השכל והסברא היא, כי ידוע כי ה' ית' ברא את העולם להראות את כבוד גדלו וידו החזקה בפני כל ברואיו, ולמן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ לא נהי' כדבר הגדול הזה... ולכן לא נשלמה עדיין כוונת בריאת העולם עד שיתקרבו כולם אל דת האמת, וכמו שאמר הכתוב כי אז אהפוך אל עמים שפה וגו'... ולכן אמר הכתוב והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד, כי עד עתה בכל הזמנים העוברים כביכול לא הי' מלך על כל הארץ כיון שרובם היו עובדים הבעלים כו', עכ"ל, ועי"ש בארוכה, ולפ"ז קשה ג"כ כנ"ל דאיך אפ"ל דכל אוה"ע יתבטלו לעיל, דאי"כ לא יושלם תכלית כוונת הכריאה להראות את כבודו וכו' כנ"ל.

ד) בגמ' סנהדרין שם: "כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה אמר ר"ל דברים ככתבם (שלא ימלטו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה) א"ל ר' יוחנן לא נחא ל"י למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מזכה כל העיר, ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה" ולכא"י כיון דזה קאי על ישראל, אי"כ קשה לר"ל הכא ביותר דהרי ורחמיו על כל מעשיו? ולפי הכינאור אח"כ בהשיחה דבאמת גם לר"ל לא יתבטלו אוה"ע, אלא שלא יהיו מציאות בפ"ע, אי"כ איך אפשר דבישראל ימלט רק אחד מעיר וכו' ואוה"ע ישארו? ולכאורה הכינאור שבהשיחה שלא יהיו מציאות בפני עצמם וכו' מתאים רק באוה"ע ולא בישראל (וראה בהשיחה סו"ס ח' דהכינאור הוא לפי פי' הא' דקאי על אוה"ע), ויל"ע.

ועי' בס' ארחות חיים (לר"א מלוניל) וכן בכלבו בפ"י הקדיש וז"ל: בחיכוך וכו' לכן מתברכין ישראל כך בחיים, לפי שבאותה גאולה לא ישארו כי אם אחד מעיר ושנים ממשפחה כו' ולפיכך הם מתברכים בחיים, כלומר כשיתגדל ויתקדש שם י"ה להמית לעמלק ולאבד זכרו ואז ימליך מלכותי' יהי רצון שיהי' לחיים לישראל ולמיתה לעמלק ולשאר עכו"ם. עכ"ל. (ועי' ג"כ בשו"ת ציץ אליעזר ח"ד סי' י"ד), דמשמע מזה שהם פוסקים כר"ל, ולא כר' יוחנן, ובאמת כבר תמה ע"ז בגליוני השי"ס להגרי"ע בסנהדרין שם דהרי ההלכה היא בכ"מ כר"י, ולא תירץ. (ועי' ג"כ באבודרהם בפ"י הקדיש, שכתב ג"כ כהנ"ל, אבל בס' הפרדס בס"י ו' בפ"י הקדיש לא הזכיר זה).

ה) הנה בהשיחה נתבאר דב' הדיעות פליגי בגאולת העולם כולו, אם הוא רק פרט בגאולת ישראל, ומציאות אוה"ע בפ"ע "יכרתו יגועו", או דהגאולה הוא באוה"ע בפ"ע (לא רק מצד

פרט בגאולת ישראל) ובמילא מציאותם לא יתכטל, עיניי בארוכה.

ולכאורה ב' שיטות אלו הם כהתאם לב' השיטות שנתבארו בלקו"ש פ' ויצא ש.ז. (ח"כ ג.) בכלל אודות מציאות אוה"ע אם הם מציאות או העדר, וא"ש דהרמב"ם לשיטתו קאי, (וראה הערה 74) וכמבואר שם בארוכה.

ובאוצרות יוסף בדרוש א' כתב לבאר הפלוגתא הני"ל אם א' מעיר כו' או דא' מעיר מזכה כל העיר דר' יוחנן ור"ל לשיטתם קאי, דפליגי אם התחברות אל הצדיק מועיל להציל, ואזלי לשיטתם בזבחים קז,ב, המעלה בחוץ ואין בו כזית ועצם משלימו לכזית רי"א חייב, ור"ל אמר פטור, ר"י אמר חייב חיבורי עולין (למזבח) כעולין דמי, ור"ל אמר פטור חיבורי עולין לאו כעולין דמי דזהו ג"כ פלוגתתם אם התחברות לצדיק מצילו עיניי בארוכה. (וראה מרגליות הים שם).

ולפי דרך זה אולי אפשר לבאר ג"כ כעין זה לפי הביאור שבהשיחה, דכשם דפליגי ר"י ור"ל בנוגע לעצם, דבאמת לגבי קרבן אינו מציאות בפ"ע אלא כשביל העולין שהוא הכשר, אם גם העצם נידון כעולין, כן י"ל ג"כ דאזלי לשיטתם לגבי אוה"ע שנבראו כשביל ישראל, ולעיל יתקיים מ"ש ועמדו זרים ורעו צאנם וכו' אם הם מציאות בפני עצמם או לא, ולכן נפק"מ לגבי גאולתם, אם הוא רק פרט בגאולת ישראל או דהגאולה אצלם בפ"ע.

(ו) ובדרשות הר"ן (דרוש ז') כתב וז"ל: ואחד מן היעודים הגדולים שיעד בביאת משיחנו הוא זה כאמרו כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד, ירצה בזה כי כל האומות ישובו לאמונתנו בכללי התורה ובפרטי' וזה שאמרו במסכת ע"ז (כד, א) מאי אותבי' לי' חברה לר' אליעזר כו'... הרי כבר נתברר שכל האומות ישובו לאמונתנו בכל פרטי המצות ודקדוקיהן כאמור, עכ"ל (וראה בס' אור הישר ע"ז שם), (וראיתי כותבים דזהו ג"כ כוונת הרמב"ם כמ"ש "ויחזרו כולם לדת האמת" כנ"ל, אבל לכאורה אינו ראוי, דאפ"ל דכוונתו שיאמינו בה' אחד, ובמילא יקיימו חיובם מצד התורה דהיינו ז' מצוות, וראה בלקו"ש תי"ח ע' 277), אבל ר' סעדיה גאון כתב שיקיימו רק ז' מצוות.

ולכאורה אפשר לתלות זה ג"כ בהמבואר בהשיחה, כי הז' מצוות אינם אלא משום ישוב העולם בכדי שיהי' לשבת יצרה, שישראל יוכלו להתעסק בעבודת ה', ואי נימא דאין הגאולה בהם מצ"ע, אלא פרט בגאולת ישראל מובן שהקיום יהי' רק בז' מצוות, אבל אי נימא דהגאולה הוא גם בהם מצ"ע, אז אפ"ל ג"כ כמ"ש הר"ן שישובו לאמונתנו בכל פרטי המצות ודקדוקיהן.

שו"ר בההשמטות דלקו"ש דשבת זו, כהערה **74 דמבואר דאין כוונת הרמב"ן שיתגיירו ויקבלו דת ישראל.

(ז) כשיחת שי"פ בלק ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י (כג, כד) דנקט הסדר: "ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין", כי זהו הסדר לבן חמש למקרא, דמתחילה לובש ציצית ואח"כ קורא ק"ש, ואח"כ כשנעשה בן י"ג מניח תפילין, ואף דיש שקו"ט אם הניחו תפילין במדבר (וא"כ לכאורה אפ"ל דזהו הטעם דתפילין בא לכסוף), הנה אין לתרץ זה ברש"י כי בפש"מ הניחו תפילין גם במדבר דזיל בחר טעמא וכו' (וראה לקו"ש ח"ט ע' 52).

ויש להעיר דגם במצוות קריאת שמע כתב בס' בית אלקים (להמב"ט) שער היסודות פל"ז דלא קראו קריאת שמע דור המדבר, כיון שלא הוזכרו פ' שמע והי' אם שמוע כ"א כמשנה תורה, עי"ש, וכן משמע ג"כ מהמבואר בתניא ספ"ה שכתב: "ובזה יובן למה צוה משה רבינו ע"ה במשנה תורה לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמים בכל יום כו'", וביאר בזה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוטי ביאורים ח"א ע' קל"ט) לדור שנכנסו לארץ: לא לדור המדבר, ולא רק על הזמן שאח"כ אלא אף לדור כו'. ע"כ.

ועי' בתנא דבי אליהו רבא פ"ג: "יודע אהרן בעצמו שבא דבר גדול לישראל על ידו והי' קושר חבל של ברזל במתניו ומחזיר על כל פתחי ישראל וכל מי שלא הי' יודע לקרות קריאת שמע, וכן מי שאינו יודע להתפלל הי' מלמדו לקרות ק"ש ולהתפלל".

אבל גם בזה אפ"ל בפש"מ נתחייבו מיד, ע"ד המבואר לגבי תפילין דזיל בחר טעמא כו' (וראה הנחה בלה"ק סעי' כ"ה).

(ח) בגליון ל"א (ק"פ) סי' ט"ו מובא מ"ש בשו"ת מחנה חיים (ח"ג יו"ד סי' מ"ו) בגדר החיוב של ישראל על ב"ב דאינו על הקיום בפועל אלא על הקבלה, ואם לא קיבל נהרג, ע"ד מ"ש המרבי"ם בהל' רוצח פ"ד ח"י, עיניי בארוכה.

ויש להעיר ג"כ מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א (לקוטי ביאורים ח"א ע' שפ"ג) בנוגע לרמב"ם זה דהל' מלכים וזלה"ק: ומדי דברי בהלכה זו, אזכיר חדושי', דמשמע כאן ובהל' מילה פ"א הי' דעל אי קבלת זמ"צ לחוד - אף שלא עבר בפועל - ב"ב נהרג, ומני"ל הא. עכלה"ק, ולכאורה יש לקשר זה עם המבואר במחנה חיים הני"ל דכל החיוב הוא משום העדר הקבלה, ולא מצד העבירה בפועל.

וראה ג"כ בס' חקרי זמנים ח"ב ע' תר"ל מה שכתב בכ"ז.

ועי' ג"כ בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע ג' דבמצות אהבת ה'
נכלל י"שנה"י קוראין ל**בני האדם כולם** לעבודתו ית' ולהאמין
בו, וזה שאתה כשתאהב איש אחד תספר בשבחיו ותרכה בהם
ותקרא בני אדם לאהוב אותו... ולשון ספרי ואהבת את ה'
אהבהו על הבריות כאברהם אבינו שנאמר ואת הנפש אשר עשו
בחרן כו"ו, ועי' בס' קול צופיך (ע' תק"ד) שפי' כוונת
הרמב"ם לז' מצוות דבי"ב, והרמב"ם אזיל לשיטתו בהל' מלכים
פ"ח שיש מצוה על ישראל להיות שלוהי דרחמנא לפרסם ידיעת
ה' ולאבהו על הבריות כו' עיי"ש.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש בלק ש.ז. ט"ה, מבאר (בתור קס"ד), שלעת"ל
יתבטל כח ההולדה שבאוה"ע, ושאינן זה בסתירה ל"ורחמינו על
כל מעשיו", כי כח ההולדה בנבראים בכלל הוא דבר נוסף
עליהם (מכח הא"ס), ובמילא כשמסירים דבר נוסף שהוא בעצם
למעלה מכח הנבראים, למעלה מן הטבע, אין זה היפך הרחמנות.

ושמעתו שואלים, מדוע לא הובא בהשיחה הדגשה יתירה
בנידון, ע"פ המבואר במ"א (לקו"ש ח"ח ע' 155 הערה 45),
שענין ההולדה באוה"ע הוא עוד יותר רחוק ממציאותם מאשר כח
ההולדה שבישראל. וכמבואר שם בפנים השיחה, שכח ההולדה
שבישראל הוא מכח הא"ס שבהם (כמצויין שם בהערה 44) (וגם
בשיחה כאן הערה 58) המקורות לדבר בדאי"ח, וענין ההולדה
באוה"ע מבואר שם בב' אופנים: א) שהוא לפי שניזונים מצומח
שבארץ. ב) שהוא בשביל ענין הבחירה. ולפי ב' הביאורים
ענין ההולדה באוה"ע הוא דבר נוסף על מציאותם עוד יותר
מענין כח ההולדה שבישראל.

[ויש להוסיף בזה, דבהערה שם מביא דוגמא לפירוש הכ',
שענין ההולדה הוא בשביל הבחירה, מהמבואר בד"ה נ"ח תרנ"ו
בנוגע לכללות ציור גופם שמשותף לגופי ישראל, והרי ידוע
מה שממשיך בד"ה נ"ח שם, שמשו"ז לעי"ל לא יהי' גופם בדומה
לגופי ישראל].

ואולי כאן בהשיחה מדובר בענין נעלה יותר שבאו"ה,
שבזה הם משתווים לישראל. וצ"ע בזה.

ב) בענין הני"ל, לכאורה יש להקשות: הרי דבר ידוע
ופשוט הוא, שכאשר אדם בזמן הזה חסר כח ההולדה ר"ל, הרי
זה ענין של צער גדול ביותר (ובלשון הגמ' מי שאין לו בנים
חשוב כו') - וא"כ איך אפשר לומר שאין זה העדר הרחמנות
לכטל את כח ההולדה שבאדם, משום שהוא דבר נוסף עליו?

אבל באמת הביאור בזה פשוט, דהצער גופא מקורו מזה

שהקב"ה הטביע בכל אדם את כח ההולדה, ולכן כשחסר באדם
פרטי זה ענין זה הרי הוא מצטער, אבל כאשר כל הענין בטל,
ממילא יוסר גם הרגש הצער בזה. וק"ל.

הרב גבריאל פישמן
- ברוקלין נ.ל. -

ג. בלקו"ש ח"י"ז ע' 519: "י"ל דד"ה י"חנוך לנער" שכתבו
אד"ה"ז והעמידו לפני שער היחוו"א - הוא בדוגמת הקדמת המלקט
לפני ח"א, כי שתי סוגי הקדמות הם: א) ביאור סיבת כתיבת
הספר, או הדפסתו. ב) הקדמה לתוכן הספר, או להבנתו".

והנה לפום ריהטא נראה, שד"ה חנוך לנער הוא הסוג הכ'
הני"ל, ולכן מבאר כאן כ"ק אד"ש שיש ב' סוגי הקדמות.

אבל המעיין בגוף המאמר ד"ה חנוך לנער, יראה לכאורה
שאינן היא לא הקדמה לתוכן הספר ולא להבנתו. כי התוכן דד"ה
חנוך לנער הוא שיש ב' מיני אהבה, אהבה הבאה ע"י עבודת
האדם ואהבה הבאה מלמעלה, ואף שהאהבה הראשונה אינה אלא
דבר קטן מ"מ ממנה יבוא האדם למעלות גדולות, ואם נופל
בינתים לא יחוש כי שבע יפול צדיק כו'. ואח"כ כותב שעיקר
ההתבוננות המביאה את האהבה שייכת לענין האמונה - ובזה
ממשיך שיסוד האמונה הטהורה הוא מ"ש וידעת היום גו'. נמצא,
שהקדמה זו רק מבארת בשביל מה נכתב ספר זה, כדי להביא את
האדם לידי האהבה הזו, ואינן היא לא הקדמה לתוכן הספר ולא
להבנתו - אלא אין היא כי אם הסברה על טעם כתיבתו, מן הסוג
הא' הני"ל.

ואולי י"ל שזוהי באמת הכוונה בלקו"ש שם, שהקדמה זו
אינה סוג של הקדמה המבארת את תוכן הספר, אלא היא דוגמת
הקדמת המלקט, שתוכנה לבאר טעם כתיבת הספר.

ולהעיר: א) בלקו"א מהדו"ק נראה, שבכמה כתבי יד
נחשב ד"ה חנוך לנער כפרק ראשון של שער היחוד והאמונה.
ב) כבר הובא בכ"מ מ"ש הרי"א מסטראשעליע, שאד"ה"ז לא גמר את
שער היחוד והאמונה. וא"כ אפשר שבהמשך הספר שרצה לכתוב
חוזר לגוף הענינים המבוארים בד"ה חנוך לנער. ולפ"ז:
א) יוכן מדוע נחשב לכתחילה כפרק א'. ב) אולי היתה הקדמה
מן הסוג השני לתוכן הספר. וצ"ע בכ"ז.

הרב לוי פראנקל
- ברוקלין נ.ל. -

ד. בלקו"ש חלק ט"ו (עמוד 125 ואילך) מבאר את הגמ'
דתענית (כ, סע"א ואילך), והסיפור אודות כ"ק אדמו"ר
(מהרש"ב) נ"ע שהי' בתחלת נשיאותו, ובהערה 27 שם: וי"ל

שעדי"ז הוא ברי"א בן דורדיא (ע"ז יז, א) שע"י ששמע ש"אינן מקבלין אותו בתשובה" וכן שאין מי שיבקש עליו רחמים, "געה בבכי כו"ו" עכ"ל. עשיה.

ויש להעיר מגמ' מגילה (טו, ב): "ת"ר, מה ראתה אסתר שזימנה את המן? ... ר' נחמיה אומר כדי שלא יאמרו ישראל או אחות יש לנו בבית המלך ויסיחו דעתן מן הרחמים" עכ"ל ודו"ק.

הרב ישכר דוד קלויזנר
- נחלת הר חבי"ד -

ג ג ל ה

ה קריאה לתורה בשם.

א) צריך לקרות למי שעולה לתורה (1).

ב) נוהגין מקדמות דנא לקרות דוקא בשמו ובשם אכיו, ולא יקרא בסתם יעמוד כהן וכו' (2).

ג) אצל כמה קהילות מאחינו בני הספרדים נוהגין בדוקא שלא יקראו לו בשם אלא יעמוד כהן וכו' (3).

ד) יש מקומות שקורין לו בשם רק בשבת ויום טוב אבל בימות החול קורין לו בסתם יעמוד כהן וכו' (4).

מקורות וצינונים:

1) עיין רא"ש פרק ג' דמסכת מגילה, ב"י או"ח סימן קל"ט סעיף ג' ראש הכנסת או חזן הכנסת לא יקרא עד שיאמרו לו קרא ע"כ וכן אמרו כל הקורא בתורה ולא אמרו לו קרא דומה לאדם שיש לו בת בוגרת שכל הרוצה לקחת לוקחה, ואפילו ראש הכנסת לא יקרא בעצמו, עיין בספר המנהיג בתפילת שבת אות ל' שכתב כן בשם מדרש רבה בראשית סוף פ' ע"ט ועיין ביסודי ישורון (הרב גדלי' פעלדער) ח"ב עמוד קפ"ה עי"ש.

2) עיין רא"ש מס' גיטין פרק השולח אות ז' וז"ל: שהיהודים באשכנז רגילים הגוים לקראם בשמות הגוים באופן שהיו מוכרחים לשנות השם, אמנם הציבו להם צינונים לתורה אשר כבית הכנסת באסיפת העם יקראו אותם בשמות אבותם, עכ"ל.

ועיין בסידור רב עמרם גאון (דף קל"ט) וז"ל: וכד פתח ש"ץ קרי ל' לכהן, וקרי ל' הכי רב פלוני ב"ר פלוני וכן לשאר אינשי, עכ"ל. ועיין בשו"ת ישועות מלכו או"ח סימן י"ב ובשו"ת אבני נזר חושן משפט סימן ק"ג ועיין ג"כ בספר פסקי תשובה סימן קצ"ט שמכיא התשובות הנ"ל, ועיין ג"כ בשו"ת זכר-שמחה סימן י"ז ועיין ג"כ בספר הדרש והעיון

(להרב אהרן לעווין) בראשית מאמר קע"ח ח"א שמביא בשם ספר מנחת קנאות שיש איסור באם לא יקראו בשם ומכיא רא"י לדבר מדתניא במסכת יומא (דף ד' ע"ב) ויקרא אל משה וידבר, למה הקדים קריאה לדיבור למדה תורה דרך ארץ, שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קוראהו, וכתב המהרש"א בח"א שם דהיינו, שקוראהו בשם כי הכא שקראו משה עי"ש.

ועיין ג"כ בספר יסודי ישורון חלק ב' עמוד קפ"ו ואילך עי"ש.

ועיין ג"כ בשו"ת המאור חלק א' מאמרו של הרב מיכאל אליעזר פארשלעבער עמוד תקי"ז עי"ש. ועיין ג"כ בקבוץ המאור קונטרסים ס"ב, ס"ג, ס"ד, ס"ו דנו בכל זה, עי"ש.

ועיין ג"כ בשו"ת ארץ צבי סימן צ"ז. ועיין ג"כ בספר יצחק לשוח (להרב שלום יודא גראס) חלק תורת ישראל פרק ו' אות ז'.

3) עיין בכף החיים סימן קל"ט אות ט' ועיין ג"כ בשו"ת חיים שאל חלק א' סימן י"ג, ועיין ג"כ בספר דובר שלום (להרב שלמה טובים) סימן נ"ו, ועיין ג"כ בשו"ת איש מצליח (להרב מצליח מאזוז) חלק א' (כרך ב') אה"ע סימן נ"א עי"ש.

4) עיין בספר זה השולחן (דף רל"ג) הובא דבריו ביסודי ישורון הנ"ל והוסיף שם שבמנחה בשבת אין להם מנהג קבוע, ומנהג זה הוא בכל ערי אלג'יר.

הרב ישעי' זוסיא ווילהעלם

- ברוקלין נ. י. -

ו. במדרש רבה (בא פט"ו, כג) על הפסוק החודש הזה לכם: הה"ד (משלי ה') יהי' לך לבדך ואין לזרים אתך, אמר הקב"ה איני מזהיר עובדי כוכבים על עבודה זרה אלא לכם שנאמר לא תעשו לכם אלילים (ויקרא כ"ו), לא נתתי המשפט אלא לכם שנאמר (הושע ה') כי לכם המשפט, הצדקה שלכם שנאמר (דברים כ"ד) ולך תהי' צדקה, לא נתתי ראשי חדשים אלא לכם שנאמר החודש הזה לכם כו' ע"כ.

וקשה במה שאמר שאיני מזהיר עכו"ם על עבודה זרה, הלא ע"ז הוא מז' מצות בני נח, כמבואר בסנהדרין נו, כ, וראיתי כיפה תואר שעמד בזה.

ואולי אפשר לומר בזה עפ"י מ"ש הרמב"ם (הל' מלכים פ"ח ה"י - י"א) וז"ל: וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח וכל מי שלא קיבל יהרג וכו', כל המקבל שבע מצוות ונזהר לעשותן הי"ז מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל

אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אלה"ע ולא מחכמיהם, עכ"ל. מבואר בזה דהא דאומות העולם הליביים לקיים שבע מצוות בני נח, היינו רק מפני שכך הודיענו משה רבינו בתורה מפני הגבורה, ואי לאו שכתוב בתורת משה אין עליהם שום חיוב אחר לקיים את הז' מצוות, והנה התורה כולה רק לישראל נתנה ולא לעכו"ם, וכמו שכתב הרמב"ם שם "משה רבינו לא הנחיל התורה והמצוות אלא לישראל שנאמר מורשה קהלת יעקב", ובמצא לפי"ז דבאמת אין שום נתינת מצוות לבני נח, אף לא לשבע מצוות שלהם, שהרי כל עיקר ענין ז' מצוות ידעין רק מתורת משה, והרי תורת משה לא ניתנה אלא לישראל ולא לבני נח, אלא שכתב הרמב"ם שמשם רבינו נצטוו מפני הגבורה לכופ את כל באי עולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח, והיינו דהחיוב הוא על ישראל שהם יכופו את בני"ג לקיים מצוותיהם, כי על בני נח עצמם לא שייך מצוה כלל כיון שלהם לא ניתנה התורה.

ולפי"ז אתי שפיר מה שאמר במדרש אמר הקב"ה איני מזהיר על ע"ז אלא לכם ולא נתתי המשפט אלא לכם, ולא תקשי דהא גם בני נח נצטוו על ע"ז ועל הדינין, דבאמת לא הם נצטוו ע"ז אלא משה רבינו וישראל נצטוו לכופ את האומות לקיים מצוות אלו, אבל אין המצוה חלה על האומות עצמן, הואיל דכל התורה כולה גם ז' מצוות בני נח רק לישראל נאמרה.

ולפי"ז יוצא דהמכשיל את הנכרי באחת משבע מצוותיו, מלבד שעובר בלפני עור וכמבואר בפסחים כב, ב, מנין למושיט אבר מן החי לב"נ כו', עובר גם על הא דנצטוו ישראל לכופ את העכו"ם שיקיימו מצוותיהם. ויל"ע ביסוד זה וכאתי רק להעיר (ובאמת כבר דובר בזה בשיחות קודש דאחשי"פ ש.ז. ועוד).

שוב ראיתי במשנה למלך (פ"י ממלכים ה"ז ד"ה עוד ראיתי) שהביא מס' יפה תואר ז"ל שהקשה במאמר ר' יצחק המובא ברש"י (ר"פ בראשית) דלא ה"ל צריך להתחיל אלא מהחודש הזה לכם, והלא אילו הוה פתח בהחודש וגו' לא היינו יודעים מצוות בני נח, ותירץ דלית לן כה דזאת התורה אשר שם משה לבני ישראל דוקא, אבל בני נח יזהרו בקבלתם מאבותיהם עיני"ש, וזה דלא כדברינו שכתבנו דכל עיקר מצוות בני נח נצטוו ישראל שיכופו את האומות לקיים מצוות אלו.

ולכאורה יש להוכיח ממה שאמרו בש"ס כבא קמא (לח, א) ראה ויתר גוים ראה שבע מצוות שקיבלו עליהם בני נח, כיון שלא קיימו עמד והתיר ממונן לישראל עיני"ש, ומשמע שעל בני נח עצמם איכא חיוב לקיים ז' מצוות, דקאמרי שקיבלו עליהם בני נח, ועוד יש להוכיח כן, דהרי הא דאמרו דהתיר ממונן לישראל ואשר על כן שור של ישראל שנגח שור של עכו"ם פטור,

נראה דדין זה ה"ל קיים משעת מי"ת, ואי נימא דעל בני נח עצמן ליכא חיוב כלל אלא שמשם רבינו נצטווה לכופ את העכו"ם לקיים מצוותיהם. אי"כ איך יתכו לומר שהקב"ה ראה שאין בני"ג מקיימים מצוותיהם, ולכן התיר ממונן, הלא בשעת מי"ת עדיין לא ה"ל מי שיכופן לקיים את המצוות, ואמאי התיר ממונם ומוכח דלכך נח יש חיוב גם מצי"ע בז' מצוות שלהם, וצי"ע וב ובירור ובאתי רק להעיר.

הרב נחום גרינהוט
- ב"ב אה"ק -

ז. בס' "הערות וצינונים" על הל' ת"ת לאדה"ז כתב בפ"א ס"א (הערה 24/א עמ' 82) במ"ש אדה"ז בתחלתו: "משיחיל לדבר מלמדו תורה צוה לנו משה וגו'... ואח"כ מלמדו... פסוקים בע"פ עד שיהא בן חמש שנים... שאז מלמדו לקרות תושב"כ מעט מעט בביתו עד שיהי' בן שש או בן שבע וקודם לכן בשנה הרביעית מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה בשנה חמישית... עכ"ל.

וכתב ע"ז: "סידור דברי רבנו צ"ב שכ' קודם, כל חיוב הלימוד שעל האב ללמדו בעצמו משיחיל לדבר ועד שיהי' בן שש או שבע ואח"כ חוזר לגיל של שנה הרביעית ללמדו אותיות התורה ולא ערבינהו ותנינהו רלפני שכ' שמלמדו לקרות בתורה בחמישית הול"ל שברביעית מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה בחמישית ולפי סדר שנות הנער הול"ל סדר הלימוד, ואולי ית' בתרי אנפי א) דללמדו האותיות אל"ז כ"כ מחיוב האב במצות ולמדתם בעצמו והיינו אם ילמדו כל התושב"כ בע"פ ולא ילמדו הקריאה עד שילך למלמד כשהי' בן שש או בן שבע נמי מקיים האב שפיר מצות ולמדתם... ב) אפי' נאמר שגם לימוד האותיות הוא בכלל מצות ולמדתם מ"מ הם ב' חיובים נפרדים דללמדו תושב"כ פסוקים פסוקים בע"פ הוא עד סוף חמישית ואין הפי' שמיד שמתחיל ללמדו אותיות הי"ה מפסיק בלימוד שבע"פ... ומשו"כ חילקו רבנו לתרי כבי"ל. עכ"ל.

והביאור נראה פשוט ביותר, והוא: שאדה"ז נותן שתי מטרות שמחיוב האב לעשות עם בנו, ולאחר שאומר מה הן המטרות אומר כיצד להגיע לידי ביצוען - והיינו שתי המטרות: א) "ואח"כ מלמדו מעט מעט פסוקים פסוקים בע"פ ע"ן שיהא בן חמש שנים".

ב) בשנה חמישית... מלמדו לקרות תושב"כ מעט מעט בביתו עד שיהי' בן שש או בן שבע".
וכדי להגיע למטרה השני' יסביר ומפרט אדה"ז: "וקודם לכן בשנה הרביעית מלמדו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה בשנה חמישית".
וממילא יש חיוב על האב ללמדו אותיות, ולא כפי שכתב

ביהירות וציונים" בתירוצו הראשון שאין חיוב כ"כ.

* * *

בהמשך למ"ש בגליון קפ"ב ס"ד בקשר לגדר ולחיוב קריאה בתורה שכתב גם כיום - להעיר ממיש אדה"ז בשו"ע או"ח סי' ס"א סכ"א: "ולא בק"ש בלבד אלא אף בפסוקי דזמרה ובתפלה צריך לדקדק בכל זה, וה"ה הקורא בתורה או בנביאים או בכתובים יש לו ליזהר בכל זה, ומה שהזתירו בקריאת שמע הוא מפני שכל ישראל קורין אותה פעמים כיום חכמים ועמי הארץ לפיכך הוצרכו להזהיר מפני ע"ה שאינם בקיאים בקריאה" עכ"ל.

ועייג"כ בס"י ס"ג ס"ז שכתב אדה"ז: "הקורא ק"ש לא ירמוז לחבירו בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו ואפ"ל לצורך מצוה, ואם עשה כן עליו הכתוב נאמר ולא אותי קראת יעקב כו' מפני שנראה כקורא דרך עראי והתורה אמרה ודברת עם ודרשו חכמים עשה אותם קבע בד"א כפרשה ראשונה מפני שיש בתחלתה קבלת מ"ש הצריכו לעשותה קבע, אבל מכאן ואילך מותר לצורך מצוה קצת כעין מעשה שה"ל ששנה תלמיד בפני רבו במשנה זכר"ל בן קפוטל ורבו קרא פ' שני"ל של קריאת שמע והדרה לו בידו לקרות קבוטלי, עכ"ל.

ועי' בליקוטי תורה פ"י פנחס עו, ב. וז"ל: "תשב"כ תנ"ך נקרא בשם מקרא קורא בתורה מלשון קריאה כאדם הקורא לשמו בחבירו". עכ"ל.

הרב דניאל אליעזר ליפא קורצווייל
נתלת הר חב"ד - אה"ק

ח. בפסחים כב, ב, מבואר דהמושיט אבר מן החי לכן נח עובר בלפני עור לא תתן מכשול עיי"ש, וקשה דהלא התורה כולה רק לישראל נאמרה ומנלן דהלאו דלפני עור נוהג גם כשמכשיל לנכרי, ועד"ז הקשה המהרש"ל והובא בשו"ת חכם צבי (סי' כ"ו) על הרמב"ם דסב"ל דגזילת עכו"ם אסורה כמו גזילה מישראל, ודבר תימא הוא כי התורה בכללה ובפרטה לישראל ניתנה עיי"ש, ובחכם צבי שם תירץ דהתורה לא אסרה לגזול מעכו"ם משום לתא דעכו"ם, אלא שהישראל נצטוו שלא יעשה מעשים מכוערים, ואין איסור הגזילה מחמת טובת העכו"ם אלא בעבור ישראל שלא יתרגל לגנוב, ונפעול בנפשותינו מדות טובות עיי"ש, ולפי"ז ה"ל אפ"ל דהוא הדין והוא הטעם בלאו דלפני עור, דמה שנצטונו שלא להכשיל עיור עכו"ם, אין זה אלא בעבור ישראל שלא יתרגלו לעשות מעשה עול להכשיל עור.

אלא דאכתי קשה, למאי דמבואר בש"ס כ"ק קיג, כ דהפקעת הלוואתו מותר בעכו"ם, ואיכא תנאי בב"מ (ק"א, ב) דגזל

עכו"ם מותר עיי"ש, אי"כ איך יתכן דהמכשיל לעכו"ם עובר בלפני עור, הלא לאו זה קאי שלא יתן לו עצה שאינה הוגנת וכמבואר ברמב"ם (פי"ב מהל' רוצח) וא"כ הדברים ק"ו, מה אם מותר לגזול מעכו"ם בידיים ועכ"פ להפקיע הלוואתו מותר לכ"ו"ע, כ"ש שמותר לו להשיא עצה שאינה הוגנת, דהא כשגזל ממנו ממונו אין עצה שאינה הוגנת גדולה מזו, ואיך יתכן דלהכשילו כעור בדרך אסור ולגזלו בידיים מותר?

ומצאתי בזה בשו"ת להורות נתן (חי"ב סי' ס"ג) וכתב בזה לתרץ דהא דעובר בלפני עיור בהכשלת עכו"ם, היינו רק כשמכשילו לעבור עכירה שהתורה הקפידה שלא יעבור עלי', וכהא דלא יושיט אבר מן החי לכן נח, דכיון דרצון התורה היא שבני נח לא יאכלו אבר מן החי, וכתב הרמב"ם (פי"ח ממלכים ה"י) דצוה משה רבינו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח וכל מי שלא קיבל יהרג עיי"ש, הרי דרצון ה' הוא שבני נח יקימו מצוותיהם, וא"כ כל שכן שאסור לישראל להכשילם באיסוריהם בידיים. ומעתה יוצא דהא דאסור להכשיל לכן נח, היינו רק שלא להכשילו לעבור על אחת ממצוותיו, אבל כשמכשילו בעצה שאינה הוגנת במילי דעלמא שאינו משבע מצוות בני נח, ליכא איסורא דלפני עיור. והוא דבר חדש. ועדיין צריך עיון. גם יש לעיין, דאכתי כשמושיט אבר מן החי לכן נח אמאי עובר משום לפני עיור, כיון דחזינן דכשמכשיל את העכו"ם בשאר מיני מכשולות כגון עצה שאינה הוגנת אינו עובר, וא"כ כשמכשילו באבר מן החי נימא דאין האיסור מפאת לפני עיור, אלא משום דכיון שישראל מוזהרין לכופ את העכו"ם לקיים שבע מצוות שלהם מכשי"כ שאסור להכשילו בידיים שיעבור על אחת ממצוותיו, אבל אין זה מגדר לפני עיור. וצ"ע בכל זה ולא באתי אלא להעיר. עיי"כ

ואכתי יש לעיין בזה.

הרב זושא גרינבלאט
- ירושלים עה"ק -

ט. ברמב"ם הל' מלכים (פי"ח הי"א) וז"ל: "כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי"ז מחסידי אוה"ע ויש לו חלק לעוה"ב, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו' אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אוה"ע ולא מחכמיהם" עכ"ל.

ובלקו"ש חלק כ' פ' ויצא (ג) כתב וז"ל: די גירסא הנפוצה אין רמב"ם איז - "אבל אם עשאן (די ז' מצות) מפני הכרע הדעת כו' נלא מחכמיהם", אבל בכמה ראשונים (וכן בכתבי יד התימנים) איז די גירסא "ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם", ועיי"ש בב"אור ב' השיטות בארוכה.

ולכאורה אפשר לומר שיש גם חילוק בהלכה בפועל בין ב' הגירסאות, וזהו עפ"י מ"ש הרמב"ם (הל' ברכות פ"י הי"א) וז"ל: הרואה מחכמי אומות העולם אומר ברוך אתה ה"א מלך העולם שנתן מחכמתו לבשר ודם, חכמי ישראל מברך שנתן מחכמתו ליראיו, עכ"ל, ולפ"י נמצא נפק"מ לגבי הך ברכה אם עשאן מפני הכרע הדעת דלהגירסא הנפוצה יוצא דאינו מחכמיהן ובמילא אי אפשר לברך עליו, משאיכ' לגירסא השני'.

חיים צבי גאלדבערג

ש י ח ת

י. בשיחת ש.פ. בלק ש.ז. (הנחה בלה"ק סעיף י"ב) כותב וז"ל: רבזה מתבטא העילוי דיום השבת אפי' לגבי יום טוב - שהרי בנוגע לסעודת יו"ט, מזהירים אודות הצורך בהכנסת או אורחים, כדי שלא יהי' בזה ענין של "פרש"י כו'... עכ"ל, ומבאר שעיקר המצוה דהכנסת אורחים היא מצד שלא יהי' פרש כו'.

וצריך להבין מהמבואר בשו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט סעיף י"א, שמבאר שעיקר הדין של מצות הכנסת אורחים היא מצד הפסוק ושמחת כהגיד... והלוי והגר וגו'. אלא שרק אם לא קיים אז נענש מצד הענין של וזריתי פרש על פניכם כו'. דהיינו שזה רק תוצאה מאי הכנסת אורחים אבל עצם הדין של להכניס אורחים הוא מצד ושמחת כו'.

ואולי י"ל הנ"ל עפ"י ביאור אדה"ז בזהר, הובא בסידור אדה"ז סדר סעודת שבת עמוד ר"א, שמבאר שכיון שעני שרשו הוא מבחי' הדינים, ויו"ט הוא המתקת הדינים ואם אינו מזמין עני אז ישנו הענין של פסולת הדינים הקשים שזהו הענין של פרש, ומזה רואים שעיקר הדין של הכנסת אורחים הוא כדי שלא יהי' פרש. (דהיינו דינים קשים) וכמ"ש בהשיחה.

אך לפי הנ"ל קשה מה שמביא אח"כ בהמשך השיחה כאותו האות וז"ל: " [ומנהג ישראל להביא אורח לשבת - אינו קשור עם הזהירות מענין של "פרש"י כי אם ענין בפ"ע כו'] ,

ולכאורה צ"ל דמביאור אדה"ז הנ"ל משמע שגם בשבת יש קצת הענין של המתקת הדינים כדי שלא יהי' "פרש"י וז"ל: ואמנם אעפ"י שאין המצוה כ"כ למחדי למסכני בשבת כמו ביו"ט ואם לא יהיב לא יהיבין עליו עונש כ"כ כנ"ל מ"מ יש מצוה קצת למחדי למסכני' גם בשבת ואם לא חדי יהיבין עליו עונש קטן עכ"פ כמבואר ומובן מתוך המאמר הזה שאמר דבשבת לא יהיבין עליו עונש כשאר החגים וזמנים כו'... וע"כ מצד הלק אור הבינה שמתאחדת בחכמה גם בשבת צריך למחדי למסכני' להמתיק הדינים המסתעפים מבחי' בינה כנ"ל, עכ"ל.

ומזה שאומר שבשבת שייך ענין המתקת הדינים קצת כמו כיו"ט, משמע שענין הכנסת אורחים גם בשבת הוא מצד הענין של "פרש"י.

ועיין בסידור אדה"ז, עמוד רנ"ז, שער הסוכות ד"ה ואמר רבי אבא בסופו,

הרב דניאל אליעזר ליפא קורצווייל
נחלת הר חבי"ד - אה"ק

ש ו נ ת

יא. במכתב כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ ג"ע הנדפס בקובץ מכתבים שבסוף תהלים (ע' 197) מסופר, וז"ל שם: כ"ק רבנו הזקן מספר להוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק צמח צדק, אשר כ"ק מורו ורבנו מורנו הרב המגיד אמר לו, אשר זמן רב הי' בצער גדול על אשר הרהר אז אחרי רבו, ועשה כמה תיקונים לתקן דבר זה ולא יכול להרגיע את עצמו מדוע הרהר אחרי רבו.

באחד הלילות ראה מחזה נעלה ונשגב, - מה המחזה לא סיפר אז כ"ק רבנו הזקן לכ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק צמח צדק, כי אם בשבוע שקודם הסתלקותו סיפר לו, - בהלכי חזרה - מספר כ"ק מורנו הרב המגיד לכ"ק רבינו הזקן - בהיכלות דגן עדן עברתי דרך היכל אחד אשר תינוקות של בית רבן יושבים ולומדים חומש, ומשה רבינו יושב בראש השולחן.

כל התינוקות אשר בהיכל ההוא למדו פרשת לך, ואחד התינוקות אמר בקול רם הכתוב ויפול אברהם על פניו ויצחק, ויאמר בלבו הלבן מאה שנים יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד, ומשה רבינו מסביר להם להילדים כי כל הפירושים אמת הם, ואין מקרא יוצא מדי פשוטו, ואם תאמרו איך אפשר הדבר אשר אברהם יהי' מסתפק במאמר השם, תדעו אשר זהו מצד הגוף ואשר גם גוף קדוש בשר הוא.

אז - מספר כ"ק רבינו הזקן לכ"ק אאזמו"ר אדמו"ר הרה"ק צמח צדק - כשמוע כ"ק מורי ורבי אשר מצד הגוף יכולים להיות כמה מחשבות והרהורים הבאים בדרך ממילא ומאליו הנה זה הרגיע את רוחו של כ"ק מורי ורבי נייע. עכ"ל.

ומעולם נתקשתי כיצד התנחם הרב המגיד בסיפר זה, והרי זה ש"גם גוף קדוש בשר הוא' נאמר בנוגע לאברהם אבינו שהי' לפני מתן תורה, לפני ביטול הגזירה דתחתונים לא יעלו למעלה כו'; אבל הרב המגיד הרי הי' אחרי מ"מ, ואי"כ כיצד יכול ללמוד מאברהם.

ושמעתי מחכם א', שי"ל שקושיא זו מיושבת כהקדם הדין למה ראה בחלום את משה רבינו מלמד פרשיות אלו לתלמידים

ו' כסלו: "אאמו"ר אמר: קריאת שמע שעל המטה איז, אין זעיר אנפין, ווי דער ווידוי וואס קודם צאת הנפש מהגוף..." ממכתב ח' אלול תרצ"ז (שם, ע' קכ"ז).

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

ולא באופן אחר כו'. אלא מוכח, שפרט זה שבחלוס, שהדבר נאמר ונלמד ע"י משה רבינו שעל ידו נמסרה התורה במתן תורה, לתינוקות של בית רבן - הרי זה מוכיח, שענין זה אשר "גם גוף קדוש בשר הוא" יש בו גם הוראה לגבי הזמן דאחרי מ"ת, אחרי חידושו של משה. ולכאורה הוא תירוץ נכון.

הרב משה קלאפמאן
- ברוקלין נ.י. -

ה י ו ם י ו ם

יב. כ"ד תשרי: "מ"ש בסידור שער הקיש ד"ה להבין ההפרש (ע"ד ע"א) שקודם תקיעת שופר אומרים אנא בכח, ...".

ממכתב כ"ט תשרי תרח"ץ (אג"ק ח"ד, ע' קמ"ג).

י"ב תשרי: "ברית כרותה לתעמולה ועבודה במועצות חכמה ובקירוב הדעת שאינה חוזרת ריקם."

ממכתב ה' טבת תרח"ץ (שם, ע' ר"ד).

כ"ד תשרי: "ההתוועדות - פארכריינגען - ברכים בכלל, ובשבת או במוצאי שבת בפרט, היא אחת היסודות בדרכי החסידים והחסידות, ופתח ומבוא למצוה היסודית דאהבת ישראל..."

ממכתב ח' טבת תרח"ץ (שם, ס"ו תקס"ח).

כ"ד תשרי: "...אמנם הוכחה זו בעת ההתוועדות היא רק על דברים וענינים שאין בהם משום הלכנת פנים ולא כלום, כמו שהי' מאז ומקדם, אשר איש את רעהו הוכיחו באהבה ובתיבה גדולה."

ממכתב כ"ז מ"ח תרצ"ז (שם, ס"ו תתע"ג).

א' חשוון: "כ"ק אאמו"ר אמר לאחד על יחידות: מאז שאמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה לך מארצך גו' וכתוב ויסע אברם הלך וגסוע הבגבה, ...".

ממכתב כ"ד ניסן תרח"ץ (שם, ס"ו א"כב).

כ"ט חשוון: "עבודה הקדושה באמירת תהלים בצבור, אין די באר גודל הזכות של המשתתפים בזה, וגודל הנחת רוח של ...".
(שם, ס"ו א"פא).

א' כסלו: "בא ר' יקותיאל ליעפלער (דעם אלטען רבי'ס א חסיד) איז געווען צייטען, וואס ער האט געדאווענט שחרית..."
ממכתב ח"י תמוז תרצ"ט (שם, ע' תקמ"ב).

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יהי רצון אשר השם יתברך יחזק בריאותו
ויאריך ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות
ויצליח בהצלחה רבה ומופלגה בכל עניניו
ופעולותיו הק'
וינהיג את כל ישראל ואת אנ"ש בפרט
בהצלחה מרובה ויוליכנו קוממיות לארצנו נא

נדפס ע"י

המערכת

לחיזוק ההתקשרות

לכ"ק אדמו"ר שליט"א